

Euroopa Regioonide Komitee arvamus teemal „Arukad linnad: uued probleemid õiglasel üleminekul kliimaneutraalsusele: kuidas kestliku arengu eesmäärke tegelikkuses ellu viia?“

(2020/C 39/17)

Pearaportöör:	Andries GRYFFROY (BE/EA), Flaami parlamendi liige
Viitedokument:	eesistujariigi Soome konsulteerimistaotlus

POLIITILISED SOOVITUSED

EUROOPA REGIOONIDE KOMITEE

- tunnistab, et arukas linn on koht, kus tavapärased võrgud ja teenused muudetakse digi- ja telekommunikatsiooni tehnoloogiate abil tõhusamaks, et tuua oma kodanikele ja ettevõtjatele kasu. Lisaks sellele, et arukas linnas käitatakse info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat (IKT) ressursside paremaks kasutamiseks ja heite vähendamiseks, iseloomustab seda interaktiivsem ja reageerimisvõimelisem linnavalitsus, mis pakub arukamate linnatranspordivõrkude ning täiustatud veevarustus- ja jäätmekäitlusrajatiste kaudu inimestele paremaid teenuseid ning tõhusamaid hoonete valgustamise ja kütmise viise, unustamata kedagi; arukas linn peab olema koht, kus pannakse rõhku kaasavate ja juurdepääsetavate haridus- ja koolitusstruktuuride loomisele, inimeste võimete ja annete arendamisele ning sellele, et neil on võimalik osaleda oma kogukonna edendamises. Just sellepärast toetab komitee suuremat keskendumist kestliku arengu eesmärkidele ja märgib, et need nõuavad terviklikku lähenemisviisi kõigile nende eesmärkidega hõlmatud aspektidele;
- rõhutab – nagu juba märgitud arvamuses „Mitmetasandiline valitsemine ja valdkondadevaheline koostöö võitluses energiaostuvõimega“ (raportöör: Kata Tüttõ (HU/PES) ⁽¹⁾) – ka seda, kui oluline on võtta eri poliitikameetmete väljatöötamisel arvesse energiaostuvõimetust. Komitee on seisukohal, et viimaste aastate kõige olulisem poliitiline muutus on see, et selgelt tunnistatakse, et praeguse ja tulevase energia- ja kliimapoliitika väljatöötamisel tuleb arvesse võtta ka sotsiaalset mõju;
- nagu on juba märgitud Ilmar Reepalu (SE/PES) arvamuses „Arukad linnad ja kogukonnad – Euroopa innovatsioonipartnerlus“, kinnitab komitee taas, kui oluline on tunnistada linna- ja muude asulate mitmekesisust ning kui tähtis on nende suhe ja täiendavus ümberkaudsete maapiirkondadega; kooskõlas Enda Stenoni (IE/EA) arvamusega „Maapiirkondade taaselustamine arukate külade abil“ kinnitab samuti, et „sarnaselt aruka linna mudelile peab ka arukate maapiirkondade algatusel olema laiaulatuslik lähenemisviis arendustegevusele ja innovatsioonile, mis hõlmaks järgmist kuut mõõdet:
  - arukas, innovatiivne, ettevõtlust soodustav ja tootlik majandus;
  - parem liikuvus ligipääsetavate, kaasaegsete ja kestlike transpordivõrkude abil;
  - keskkonnahoidliku ja kestliku energeetika visioon;
  - kvalifitseeritud ja pühendunud kodanikud;
  - kultuuri, tervishoidu, ohutust ja haridust hõlmav elukvaliteet;
  - tõhus, läbipaistev ja innukas juhtimine“;rõhutab siiski, et arukuse edendamise tähtsa lisaelemendina tuleb kaasata kodanikke ja luua neile tingimused oma potentsiaali arendamiseks hariduse ning teaduse, innovatsiooni ja sotsiaalse ühtekuuluvuse toetamise kaudu. Selleks on samuti vaja tõhusaid, läbipaistvaid ja usaldusväärseid andmete kaitsmise ja kasutamise eeskirju;
- rõhutab, et piirkondade, suur- ja väikelinnade ning väikeste kogukondade inim- ja rahalised ressursid, oskused ja digiüleminek on jätkuvalt ebahütlased. Komitee tuletab sellega seoses meelde, et aruka arengu strateegiaid tuleb kohandada kogukondadele, võttes arvesse nende konkreetset olukorda, tagades vajaliku taristu ja toetuse, et kõigil rühmadel oleks piisav juurdepääs teabe- ja digiteenustele;

(¹) COR-2018-05877-00-01-AC-TRA (EN) (ELT C 404, 29.11.2019, lk 53).

5. juhib tähelepanu sellele, et pärast ELi eri liikmesriikide 2021.–2030. aasta lõimitud riikliku energia- ja kliimakava ettepanekute hindamist esitas komisjon oma soovitud üleskute tagada jõulisemalt eesmärki, et 2030. aastaks Pariisi kokkuleppes sätestatud kliimaeesmärgid ja 2050. aastaks kavandatud üleminek kliimanetraalsele majandusele saavutatakse taastuvate energiaallikate suurema kasutamise ja energiatõhususe ning majanduse moderniseerimise abil;
6. tunnistab, et selle probleemi ulatus ja kliimamuutuste valdkonnaüleline olemus nõuavad integreeritud probleemikeskseid lahendusi, mille abil käsitleda omavahel seotud ja vastuolus arengusuundumusi ja eesmärke;
7. rõhutab, kui oluline on kestliku arengu eesmärkide tugev sidumine ühtekuuluvuspoliitika 2021.–2027. aasta eesmärkidega, eelkõige 2. poliitikaeesmärgiga: keskkonnanahoidlikum, vähese CO₂-heitega Euroopa, edendades energiasüsteemi ümberkujundamist keskkonnasäästlikul ja õiglasel viisil, rohelisi ja siniseid investeeringuid, ringmajandust, kliimamuutustega kohanemist ning riskide ennetamist ja juhtimist. See võib hõlbustada kestliku arengu eesmärkide saavutamist määruse ettepanekutes sätestatud konkreetsete eesmärkide kaudu;
8. tunnistab, et üleminek kliimanetraalsele tulevikule, mis ulatub kliimamuutuste tagajärgedega vajaliku kohanemise kõrval kaugemale energia-, ehitus- ja liikuvussektoritest, hõlmab ka üleminekut ringmajandusele, põllumajandus- ja toidusüsteemide kestlikku üleminekut ning ökosüsteemide ja bioloogilise mitmekesisuse kaitset. Sellega seoses toetab komitee Euroopa Kliimanetraalsuse Seirekeskuse võimalikku loomist;
9. tunnistab linnapeade pakti ja ELi saarte puhta energia algatuse raames tehtud jõupingutusi, et kaasata kohalikud omavalitsused, ettevõtjad, teadus- ja haridusasutused ning kogukondade organisatsioonid CO₂-heite vähendamise strateegiate loomisesse, ning kutsub Euroopa kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi allkirjastama, rakendama ja jälgima linnapeade pakti ja ELi saarte puhta energia algatuse meetmeid;
10. kutsub liikmesriike üles lisama oma riiklikesse energia- ja kliimakavadesse arukate kogukondade teema, tunnistades selle kulude ja energiatõhususe ning heitkoguste vähendamise suurt potentsiaali;

Arukate kogukondade arukas juhtimine

11. rõhutab, et arukad linnad ja kogukonnad annavad suurepärase võimaluse rakendada aruka juhtimise mehhanisme ja parandada seeläbi kohalike omavalitsuste suutlikkust teha otsuseid üha keerukamas keskkonnas;
12. rõhutab vajadust kiirendada üleminekut aruka juhtimise mudelile kohalikul ja piirkondlikul tasandil, arendades ja rakendades elektroonilisi teenuseid, mis võimaldavad kodanikel saada ühelt kontolt juurdepääsu rohkematele e-valitsuse teenustele;
13. nõuab, et Euroopa poolaastat kui ELi majanduspoliitika kooskõlastamise vahendit käsitletaksa raamistikuna, kus tegutseda kestliku arengu eesmärkide tugevdamise nimel ning kavandada, jälgida ja hinnata nende rakendamist kogu ELis;
14. kinnitab mitmetasandilise valitsemise suur tähtsust, et tagada kohalike omavalitsuste suutlikkus võidelda kliimamuutustega ja rakendada kestliku arengu eesmärke tõhusalt, ja leiab, et arukad linnad on selles kontekstis üks peamisi soodustavaid tegureid;
15. tunnistab maksustamist ja riigihangete kasutamist kui vahendeid kiirendada innovaatiliste ja kestlike tehnoloogiate turuleviimist, tagades, et nende kasutamisel järgitakse nõudlust ja et nende abil saab probleemide jaoks kasutada kohalike decentraliseeritud lahendusi;
16. leiab, et avatud andmete esitamine standardvormingutes on põhivahend arukate linnade loomiseks ja arendamiseks, ja rõhutab, et lisaks sellele aitab avatud komponentide (ehk avatud rakendusliidese) tagamine oluliselt kaasa arukate linnade lahenduste väljatöötamisele ja mitmekordistamisele kiiremini ja paindlikumalt;
17. tunnistab selliste andmete potentsiaali, mis on loodud tegelike kasutajaliidestest abil, näiteks inimeste mobiilsed seadmed või nutiarvestid, ning nõuab selliste kõikehõlmavate raamistike väljatöötamist, mis integreeriks ja kasutaks kasutajate loodud andmeid aruka juhtimise eesmärgil ning tagaksid samal ajal andmete omanikele nõutava kaitse;
18. tuletab meelde, kui oluline on toetada kliimaeesmärke piirkondlikul või linna tasandil, seda nii siis, kui need on kehtestatud vahetult, kui ka siis, kui need tulenevad kõrgemal tasemel seatud kliimaeesmärkidest, millega kaasnevad usaldusväärsed tehnilised ja teaduslikud kohalikud üleminekuviisid seatud eesmärkide saavutamiseks;

19. rõhutab, et kestliku ja aruka linnajuhtimisega kaasneb üleminek lühiajalistest ja mitteteraviklikest poliitikameetmetest pikaajalistele, süsteemsetele ja õppimis põhistele lähenemisviisidele. See üleminek nõuab strateegilist ja pidevat muutuste juhtimist, mida kohaldatakse nende olemasolevate linnajuhtimisstruktuuride suhtes, milles võidakse teha lühiajalisi ja eraldiseisvaid otsuseid;
20. rõhutab, et eesmärkide kehtestamise olulisuse kõrval on vaja välja töötada ka vajalikud konkreetsed meetmed ja nende meetmete järelevalve, et teha vajaduse korral kohandusi. Õppimisvõrgustike loomine koos partnerite ja teadmuskeskustega aitab rohkem teada saada eesmärkide ja meetmete vahekorra kohta;

Arukad linnad ja külad ning kestliku arengu eesmärkide elluviimine

21. tuletab meelde, et komitee on teinud viimaste aastate jooksul intensiivset tööd kestliku arengu eesmärkide raamistiku nimel ja et hiljutistes arvamustes „Kestliku arengu eesmärgid: alus ELi pikaajalisele strateegiale Euroopa kestliku arengu saavutamiseks aastaks 2030“, mille raportöör on Arnoldas Abramavičius (LT/EPP), ⁽²⁾ ja „Euroopa kestliku arengu saavutamine aastaks 2030: ÜRO kestliku arengu eesmärkide järelmeetmed, ökoloogiline üleminek ja Pariisi kliimakokkulepe“, mille raportöör on Sirpa Hertell (FI/EPP), ⁽³⁾ esitatakse kokkuvõtlikult komitee seisukohad;
22. kinnitab taas, et „kohalikel omavalitsustel, linnadel ja piirkondadel on tingimata tarvis ühiselt kokku lepitud konkreetseid vaheeesmärke ja näitajaid ning mõõta kliimamuutuste ja kestliku arengu eesmärkidega seonduvaid andmeid reaajas, et saavutada majanduslikud, ökoloogilised, sotsiaalsed ja kultuurilised kestlikkuse eesmärgid“, nagu märgitud raportöör Sirpa Hertelli (FI/EPP) arvamuses „Euroopa kestliku arengu saavutamine aastaks 2030: ÜRO kestliku arengu eesmärkide järelmeetmed, ökoloogiline üleminek ja Pariisi kliimakokkulepe“ ⁽⁴⁾. Komitee rõhutab sellega seoses, et arukad linnad ja kogukonnad, kes kasutavad arukaid tehnoloogiaid ja andmekogumisprotsesse, võivad olla siinkohal teerajajad;
23. kinnitab „vajadust usaldusväärsete piirkondlike kliimaandmete järele ning uue tehnoloogia, nt tehisintellekti kasutamise olulisust, et heita valgust kohalike kogukondade kliimameetmetele. Sellega seoses tuletab komitee meelde, et oluline on kasutada võimalikult optimaalselt linnapeade pakti andmebaasi ja võimalust rajada sild kohalike andmete ja riiklikult kindlaksmääratud panuste vahel, luues selleks kohalikult kindlaksmääratud panuse“ ⁽⁵⁾. Tuletab sellega seoses taas meelde, kui tähtis on anda arukatele linnadele ja kogukondadele vahendid, mille eesmärk on suurendada nende suutlikkust andmete kogumisel ja analüüsimisel ning kasutada seda otsustusprotsessi parandamiseks;
24. on seisukohal, et arukas lähenemisviis on peamine vahend kestliku arengu eesmärgi nr 11 (säätvad linnad ja kogukonnad) ja eesmärgi nr 13 (kliimameetmed) sihtmärkide saavutamiseks;
25. tunnistab, et arukad linnad peavad hõlmama oma kodanikke, et nad saaksid oma kohaliku olukorra kujundamises osaleda, ja inimeste initsiatiivi, mida toetab ja täiendab IKT, ning inimestele kohandatud kohalikke teenuseid. See aitab teha kindlaks ja viia ellu need arukad lahendused ja kollektiivsed ideed, mis muudavad linna paremaks ja kestlikumaks, luues seeläbi sotsiaalset kapitali ja vastupanuvõimelisi kogukondi, pidades samal ajal silmas vajadust tegeleda kütteostuvõimetusega; rõhutab sellega seoses, kui tähtis on ületada digitaalne lõhe ja parandada inimeste oskusi, tagamaks, et arukates kogukondades ei eraldata ega tõrjuta haavatavaid inimesi; peab samuti oluliseks edendada sotsiaaleluruumides energiatõhusust ja uuenduslikke tehnoloogiaid, et võidelda energiaostuvõimetusega;

Arukad linnad ja külad ning üleminek ressursitõhusale, kliimanetraalsele ja bioloogiliselt mitmekesisele Euroopale

26. on seisukohal, et aruka ülemineku võimaldamiseks on strateegiliselt tähtis töötada välja konkreetsed programmid elanikkonna digitaaluskuste suurendamiseks, hõlmates eri vanuserühmi ja ametialaseid tingimusi, toetudes kogemustele ja headele tavadele, mis on võrreldavad arukate linnade projektidega;
27. väljendab heameelt mõningate arukate kogukondade eesrindliku kogemuse üle ringmajandusele üleminekul, mis hõlmab hoonete, liikuvuse, toodete, jäätmekäitluse ning territooriumide kavandamise ja haldamise lahendusi, ja kutsub Euroopa Komisjoni üles seda arukate kogukondade aspekti veelgi edendama. Neil panustel on oluline koht kestliku arengu eesmärkide saavutamisel;
28. märgib, et arukad tehnoloogiad aitavad oluliselt rakendada puhta energia paketti ja minna edukalt üle puhtale energiale. Komitee juhhib seda silmas pidades tähelepanu arukatele linnadele ja kogukondadele kui võimsale vahendile tagada nende arukate tehnoloogiate järjepidev ja ühtlustatud rakendamine, kasutades olemasolevat võimalikku koostoiimet võimalikult hästi ära;

⁽²⁾ COR-2019-00239-00-00-AC-TRA (EN) (ELT C 404, 29.11.2019, lk 16).

⁽³⁾ COR-2019-00965-00-01-PAC-TRA (EN) (vt käesoleva Euroopa Liidu Teataja lk 27).

⁽⁴⁾ COR-2019-00965-00-01-PAC-TRA (EN).

⁽⁵⁾ COR-2019-00965-00-01-PAC-TRA (EN).

29. peab kohalikke energiakogukondi tugevaks ressursiks, et tagada õiglane puhtale energiale üleminek, ja toetab kodanike kaasamist arukatesse linnadesse ja kogukondadesse; tuletab selles kontekstis meelde soovitusi, mida ta on teinud oma selleteemalises arvamuses ⁽⁶⁾;
30. tuletab meelde, et loodusel on tähtis osa vaesuse, nälja, tervise, heaolu ja säästvate linnadega seotud kestliku arengu eesmärkides. Komitee rõhutab, et arukad linnad ja kogukonnad peaksid käsitlema looduskeskseid lahendusi ja rohelist taristut täiendavate poliitikameetmete hädavajaliku osana, et tagada ökosüsteemi teenuste ja bioloogilise mitmekesisuse säilimine ning edendada nende kestlikku kasutamist ja piirama maa kasutamist tehisel eesmärkidel;
31. tuletab meelde, et Euroopa pikaajalises strateegias saavutada 2050. aastaks kliimaneutraalsus tunnustatakse arukate tehnoloogiate ja linnade kesksel rollil kliimaneutraalsuse saavutamisel;
32. tuletab meelde, et lisaks kliimakaitse märkimisväärsele arvestamisele eelarves aitab üleskutse võtta tõhusaid meetmeid toetuste kaotamiseks fossiilkütustele luua võrdsed tingimused taastuenergiale, soodustada käitumismuutusi ja luua vajalikud vahendid õiglase ülemineku toetamiseks;
33. märgib, et üleminek kliimaneutraalsusele loob kvaliteetseid töökohti ringmajanduses, puhta energia, toidu ja põllumajanduse valdkondades, ning kutsub ELi üles suurendama kliimaeesmärkide sidusust ühtekuuluvuspoliitika, Euroopa Sotsiaalfondi (ESF+) ja InvestEU programmi abil;
34. juhib tähelepanu sellele, et arukad veelahendused muutuvad üha olulisemaks osaks terviklikust arukate linnade poliitikast, mille eesmärk on luua kestlikud kliimalahendused;
35. tuletab meelde aruka taristu rajamise olulisust ja on seisukohal, et arukad linnad ja kogukonnad on selles valdkonnas ilmselged teerajajad;
36. tuletab meelde, et hoonete energiatõhusus on üks peamisi probleeme edukal üleminekul kliimaneutraalsusele ja et arukatel lahendustel peab olema otsustav roll; tuletab sellega seoses meelde, et arukad lahendused õnnestuvad tõenäoliselt ainult siis, kui neid kasutatakse arukate linnade ja kogukondade kontekstis ja neid ei rakendada eraldi; tuletab seda silmas pidades ka meelde, kui tähtis on algatus „Arukate hoonete arukas rahastamine“ selle tarbeks rahastuse tagamisel;
37. viitab sellele, et kohalikel ja piirkondlikel omavalitsustel on kestliku eluasemepoliitika rakendamise juures keskne roll ning nad aitavad olulisel määral kaasa sellele, et ELi poliitilisi eesmärke oleks võimalik praktikasse rakendada;
38. nõuab stiimuleid, et saavutada uutest ja renoveeritud hoonetes maksimaalne energiatõhusus kooskõlas passiivmaja standardites märgitud standarditega, kasutades vajadusel hoonetes arukat tehnoloogiat;
39. tuletab meelde, et komitee toetab säästva linnalise liikumiskeskonna kavasad, mis põhinevad mitmeliigilisusel ja vähese heitega või heitevabal linnalis-piirkondliku transpordi ja logistika kooskõlastatud kasutamisel, rõhutades raudtee- ja veetranspordi kesksel osa heitkoguste vähendamisel;
40. tuletab meelde, et linnatranspordi sektoris kujundatakse praegu ja kogetakse paradigma muutust, mis toob kaasa üleminekuid energia kasutamise (elektrifitseerimine, alternatiivkütused), tehnoloogia (intelligentsed transpordisüsteemid) ja käitumise muutuse (jagamismajandus, keskendumine aktiivsele reisimisele) valdkonnas. Need muutused mõjutavad nii reisijate kui ka kaubavedu ning ettevõtteid ja puhkuseid. Selline paradigma muutus võib olla suunatud selliste aruka linna eesmärkide saavutamisele nagu kohaliku innovatsioonituru stimuleerimine, parimate kättesaadavate tehnoloogiate süvalaiendamine ning teadmistel põhinev otsuste tegemine;
41. on samuti seisukohal, et aruka liikuvuse tehnoloogiad võivad aidata leida säästva liikuvuse lahendusi hõredalt asustatud piirkondades, maapiirkondades ja äärepoolsetes piirkondades, samuti edendada aktiivset liikuvust, mis võib parandada kodanike tervist;

Rohkem võimalusi arukatele kogukondadele uuenduslike lahenduste rahastamiseks ja kiirendamiseks

42. juhib tähelepanu sellele, et äärepoolseimad ja muud saarepiirkonnad on eelisolukorras, et katsetada alternatiivseid tehnoloogiaid, energiaallikaid ja protseduure ning neid võib ka pidada eluslaboriteks. Isoleeritus, kaugus Euroopa keskpunktist, suur elurikkus, mere lähedus ja juurdepääs sellele, äärmuslikud keskkonnanähtused (atmosfäärilised ja geoloogilised) ja geotermilise energia kasutuse võimalus kujutavad endast kestliku arengu eesmärkide saavutamiseks vajalike lahenduste väljatöötamisel mitte piiranguid, vaid geograafilisi eeliseid, et katsetada prototüüpe kontrollitud, aga äärmiselt keerulistes tingimustes;

⁽⁶⁾ ELT C 86, 7.3.2019, lk 36.

43. rõhutab selliste kohalike piirkondade potentsiaali, kus saab tegelikes linnatingimustes katsetada paindlikke ja uuenduslikke reguleerivaid vahendeid või reguleerimise alternatiive, mis võivad aidata kestlikke uuendusi (nt elamuvaldkonnas) uurida ja neid seejärel võib-olla ka ellu viia; linn kui õpikeskkond soodustab sotsiaalset õppimist ja sotsiaalseid riske vähendavat koostööd;
44. rõhutab detsentraliseerimise olulisust eelarve vallas, et soodustada piirkondlike ja (suurte) linnapiirkondade kliimaalaste rahandusmeetmete paremat integreerimist kohalikku konteksti;
45. rõhutab, kui oluline on pakkuda kohalikele kogukondadele vahendeid ja suutlikkuse suurendamise meetmeid, et võimaldada nende üleminekut arukateks kogukondadeks, ületada digitaalne lõhe ja tagada, et ükski kodanik ega piirkond ei jääks maha;
46. tuletab meelde avaliku ja erasektori partnerluse olulist rolli arukate linnade ja kogukondade algatuste elluviimisel ning kutsub Euroopa Komisjoni üles tegema rohkem jõupingutusi, et luua soodsad tingimused suurtele ja väikestele kohalikele omavalitsustele selle vahendi kasutamiseks;
47. rõhutab taas arukate kogukondade rolli energiasüsteemi arukal ja kaasaval ümberkujundamisel ning kutsub Euroopa Komisjoni üles pakkuma arukate linnade ja kogukondade tegevusele suuremat tuge, tagades sihtotstarbelised ja kättesaadavad rahastamisvahendid;
48. pooldab Euroopa Komisjoni otsust määrata uue programmi „Euroopa horisont“ raames kindlaks kliimanetraalsete ja arukate linnade missioon;
49. nõuab, et ELi kliimapoliitika oleks terviklik ja põhineks süstemaatilisel ja lõimitud lähenemisviisil, märkides, et ELi ja riikide senine poliitika on sageli eri sektorite ja kategooriate ning linna- ja maapiirkondade vahel killustatud.

Brüssel, 9. oktoober 2019

Euroopa Regioonide Komitee
president
Karl-Heinz LAMBERTZ